
DE VERDERE EVOLUTIE VAN DE VAKVERENIGINGEN IN LANCASHIRE'S KATOENNIJVERHEID

---

door Alan Fowler, Manchester Polytechnic

Een leerling aan het werk op de mules in de spinzaal.
(verzameling auteur)

De rol van Lancashire's katoenindustrie in het Brits unionisme is nu grotendeels in de vergeethoek geraakt. Nochtans waren Lancashire's vakverenigingen in de katoenindustrie de eerste goed functionerende ter wereld. Het is dus niet verwonderlijk deze verenigingsvormen doorheen de gehele 19de eeuw goed vertegenwoordigd te vinden.

In de eerste helft van de 19de eeuw werden regelmatig pogingen ondernomen om een spinnersvereniging op te richten. Rond 1850 kwam ook een weversvakbond van de grond. Maar het is pas in het laatste kwart van de 19de eeuw dat succesvolle én blijvende vakbonden het licht zagen. Een kritisch moment in die 19de eeuw waren de jaren 1880, toen de spinnersbond hervormd werd. Wevers en kaarders richtten afzonderlijke verenigingen op. Ook om politieke redenen vormden al die vakbonden samen de *United Textile Factory Workers*, en uiteindelijk gaven de katoenbewerkers hun eigen weekblad uit, de *Cotton Factory Times*. Dit laatste was een uniek blad dat de verenigingsrapporten publiceerde naast technisch en commercieel nieuws, novellen, gedichten en humor. Het was niet écht een blad van de vakbond, maar was er wel de spreekbuis van.

Op het einde der jaren 1880 waren de vakverenigingen zelfs beter georganiseerd dan deze der werkgevers, die ze dan ook in de jaren 1890 gingen imiteren.

De expansie van de vakbonden vond plaats net voor de eerste belangrijke opkomst van massaverenigingen in geheel Brittannië, in 1889 gekend als "*New Unionism*". In feite dachten de tijdgenoten dat de katoenvakbond dichter aanleunde bij het oude Unionisme van de ambachtslui. Dit werd gedeeltelijk weerspiegeld in de houding die de Unionisten aannamen ten opzichte van de eis om de 8-uren dag. Ook de vorm ervan was hoogst particularistisch. In Europa en de USA waren de katoenbewerkers georganiseerd in één grote vereniging, maar in Lancashire bleef men zich groeperen al naargelang het type werk. Zo bestonden er vakbonden voor kaarders, spinners en wevers, naast kleinere verenigingen zoals bijvoorbeeld deze van de opzichters.

Vooral de spinners in het bijzonder imiteerden in hun organisatie de oude corporaties der ambachtsslieden, waarbij hoge inschrijvingsgelden werden geïnd en een waaijer aan "benefieten" gegeven. De kaarders en wevers leunden meer aan bij het nieuwe unionisme omdat bv. de toetreding ervan stukken goedkoper was.

De Lancashire katoenverenigingen bleven in hoge mate gedecentraliseerd opereren. Voor bepaalde doeleinden, zoals de eis om

hoger loon, vormden ze amalgamaties, andere aspecten werden uitsluitend op het niveau van het district behandeld. Het beleid kregen ze immers niet vanuit een centraal punt opgelegd, het waren autonome organisaties, beheerd door regelmatig samenkomende bestuursleden.

Een ander belangrijk kenmerk van de katoenvakorganisaties was de methode die gebruikt werd bij de keuze van officiële vertegenwoordigers. Deze methode was een rechtstreeks gevolg van de methode om werknemers te vergoeden. De meeste werkgevers betaalden het loon uit volgens een zgn. stadsloonlijst, in zwang gekomen vanaf 1850. Deze lijst vermeldde de hoeveelheid gesponnen draad en geweven stof in de stad vervaardigd, en de lonen van de werknemers konden aan de hand van een dergelijke lijst worden berekend. Meestal werd men per stuk betaald, maar methode en principe van betaling varieerde van stad tot stad. En sommige lijsten vielen dan ook voordeliger uit dan andere. Ze werden niet altijd opgesteld als gevolg van onderhandelingen tussen werkgever en vakbonden, toch hebben deze laatste er soms hun stempel op gedrukt. Het gevolg ervan was echter dat de loonberekening uitzonderlijk complex was, en iemand die daar doorzicht in had kon als officiële vertegenwoordiger van de vereniging optreden.

In de late 19de eeuw spendeerde men nogal wat tijd aan de berekening der arbeidslonen omdat men er zeker wou van zijn dat de werkgever ook correct uitbetaalde. De vertegenwoordigers werden verkozen na het afleggen van een proef, en het werd traditie dat degene die het best in zo'n examen slaagde, ook als full-time in de bond werd opgenomen.

Een ander kenmerk van het Unionisme was de invloed van het arbeiders-conservatisme in Lancashire.

Vóór 1900 waren de meeste Unionisten in Brittannië liberaal en normalerwijze gesteund door de radicale vleugel van de *Liberal Party*. In Lancashire was er echter een aanzienlijke populaire steun voor de *Conservative Party*, die de belangrijkste beneficiant was van de uitbreiding van het stemrecht tot de werkende klasse. De wevers neigden ertoe om de liberalen te steunen, maar de katoenspinners waren conservatief, en hun alge-

meen secretaris, James MAWDSLEY ageerde later zelfs als conservatief parlamentskandidaat samen met Winston CHURCHILL in 1899 bij de eerste algemene verkiezingen.

Een bijzonder interessant aspect van het Lancashire Unionisme was dat een groot deel van de leden van het vrouwelijk geslacht waren. Dat bleek eerder gewoon gezien de Britse vakbonden eerder mislukten in het organiseren van vrouwen. Tot 1914 bleven de enige vrouwenorganisaties deze der katoennijverheid.

Zowel de verenigingen van wevers als kaarders telden een meerderheid aan vrouwen onder hun leden, een weerspiegeling van de arbeidsmarkt: in deze branche maakten vrouwen immers 60% van de arbeidsmarkt uit. Dit cijfer vindt men echter niet terug in de officiële vertegenwoordiging. De vrouwelijke participatie lag laag, zonder twijfel het gevolg van het feit dat de vrouw, na de volbrachte dagtaak, ook nog eens voor het huishouden moest opdraaien. Zeker hadden de vrouwen de tijd niet zich een plaats te kunnen veroveren op de lijsten waaruit de bond zijn mensen recruteerde, ook de werkervaring der vrouwen was anders. Deze in de kaarderij tewerkgesteld waren dat uitsluitend in voor vrouwen bestemde beroepen waarbij heel wat minder werd verdiend dan bij degene bestemd voor mannen. In de weverij verrichtten vrouwen echter hetzelfde werk als mannen, en verdienden in theorie althans, hetzelfde loon. Hoewel in de praktijk de uitbetaling heel wat te wensen overliet waren de vrouwelijke wevers toch de best betaalde arbeiders van Brittannië.

Dit stond in schril contrast met de ondervinding van vrouwen uit de spinnerij. De spinners waren de best betaalde mannelijke arbeiders in de katoennijverheid en vormden er de arbeiders"-aristocratie". Vrouwen werden er geweerd onder het mom dat vrouwen aan de warme spinmachines schaars gekleed moesten lopen en dat dit dus immoreel zou zijn. De werkelijkheid was dat men schrik had dat vrouwen, die toch al een goedkopere arbeidsbron vormden, hun geprivilegeerde positie zouden ondermijnen. De spinnersbond kon in de meeste fabrieken de vrouwen uit spinnerijen weren, met uitzondering van enkele fabrieken op het platteland.

Vrouwen hadden met heel wat vooroordelen af te rekenen. Bui-

Oproep tot een weversdemonstratie voor het bekomen van de betaalde vakantie en het minimumloon in Nelson (nabij Bath) op 6 augustus 1938. (verzameling auteur)

WHEN? Saturday, Aug. 22nd

WHERE? Assemble near Nelson Baths in Bradley Road, at 2 p.m.

PROCESSION THROUGH THE TOWN

ALL TRADE UNIONISTS ARE INVITED TO JOIN IN!

OPEN AIR DEMONSTRATION

TO FOLLOW ON THE FOOTBALL FIELD, SEEDHILL.

WHAT IS IT ABOUT?

A LIVING WAGE FOR WEAVERS
TEXTILE REPRESENTATION IN PARLIAMENT, and
ABOLITION OF MEANS TEST.

SPEAKERS:—

TRADE UNION SECTION

G. Hicks, M.P. (Gen. Sec. Building Trade Workers) **A. Naesmith, J.P.** (Gen. Sec. Assn. Weaver's Assn.)

POLITICAL SECTION:

W. A. Burke, M.P. (BURNLEY) **J. Compton, M.P.** (GORTON)

CHAIRMAN:—

S. S. Silverman, M.P. (NELSON & COLNE)

All who are interested in Local Prosperity are asked to Join in this Demonstration as a Living Wage for Weavers will put New Life into All Dependent Trades.

Special Trains will run from Skipton, Barnoldswick, Colne & Padiham.

If Wet, Meetings will be held in Palace and Grand Theatres.

Een slogan uit 1948 er de arbeiders toe aan zettend een hogere productie te halen, uitgaande van het *Labour Governments export drive*. (verzameling auteur)

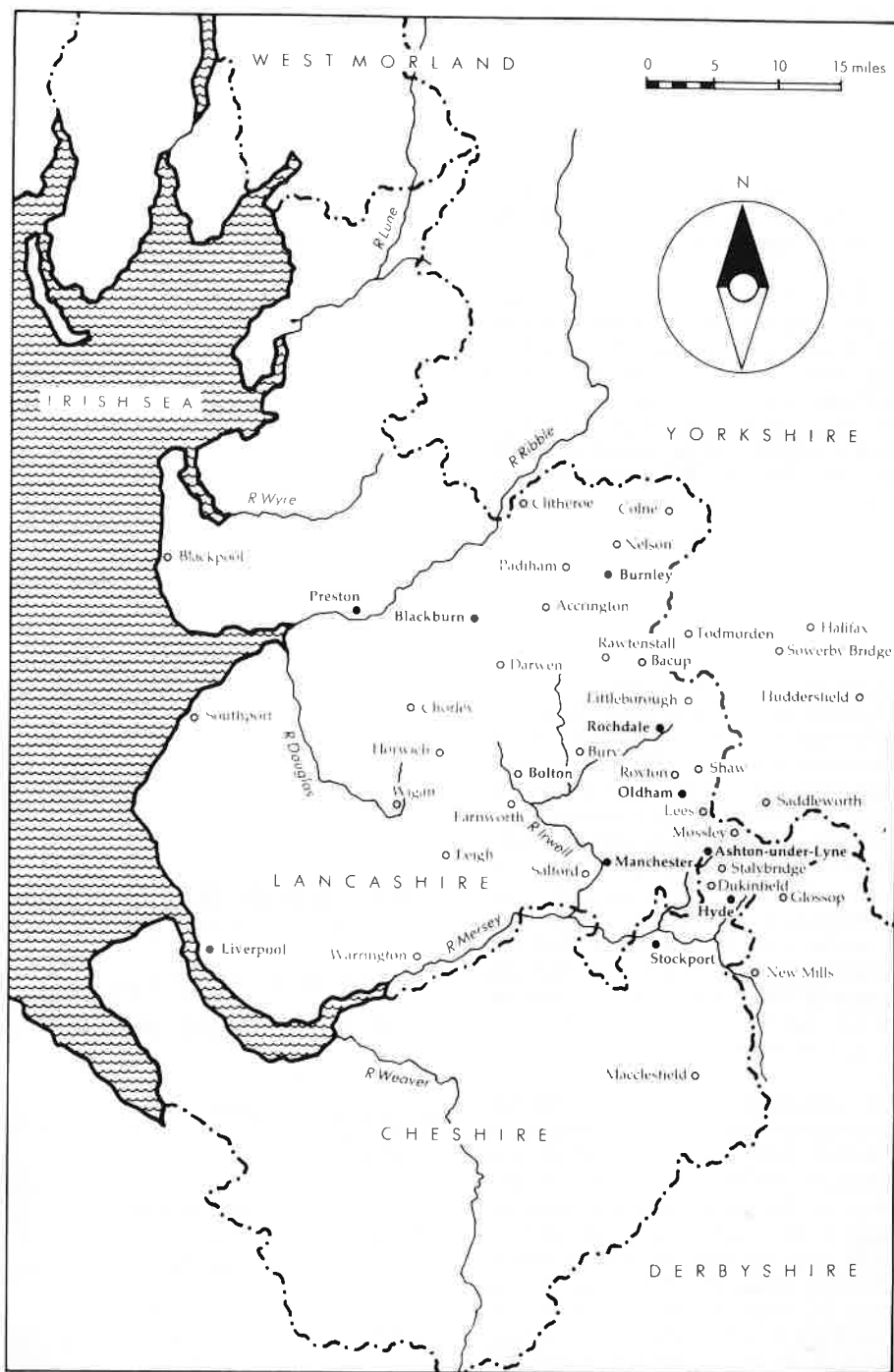
tenstaande tijdgenoten leverden commentaar in het bijzonder op de buitenhuiswerkende moeder.

De inbreng van de gehuwde vrouw tot het gezinsinkomen verklaart wel het hogere niveau van welvaart bij de Lancashire katoenbewerkers. Deze welvaart was niet gebaseerd op het hoge loon der mannelijke volwassenen, zoals dat bijvoorbeeld het geval was bij de hooggeschoolde technici of bij de mijnwerkers het geval was. Het gemiddeld loon in de Lancashire katoenindustrie lag maar net boven de armoedegrens. Hier gingen zowel de kinderen als de vrouw naast het "gezinshoofd" uit werken. Het was dus het gezamenlijk inkomen dat de betrekkelijke welvaart met zich meebracht. Nog tot in de late 19de eeuw bleven kinderen in de katoenfabrieken werken toen dit in andere sectoren reeds lang niet meer het geval was. Het *half-time* systeem in Lancashire liet kinderen toe halftijds in de fabrieken te werken en halftijds school te lopen, dit ondanks de opkomst van het verplicht voltijds onderwijs in de late 19de eeuw.

De welvaart der werkende klasse werd geïllustreerd door het weekje jaarlijks verlof dat men doorbracht in het nabijgelegen Blackpool aan de Lancashirekust, de enig badstad die vooral op de werkende klasse was georiënteerd. Dit jaarlijks verlof werd niet door vakantiegeld gedekt, men moest het met eigen middelen financieren. De arbeiders spaarden ofwel in "vakantieclubs" en dikwijls door het bijeengaren van de uitgekeerde devidenten, de "devi's", gebaseerd op het aantal inkopen gedaan in de coöperatieven.

De welvaart van de Lancashire katoenbewerker was eveneens een rechtstreeks gevolg van de sterkte van het vakverbond, gecombineerd met het feit dat de werktijd geregeld werd door de "Factory Acts". Geen enkele groep was zo goed beschermd als deze der katoenarbeiders, dit als gevolg van hun agitatie tot het bekomen van een goede wetgeving in het begin der 19de eeuw. Die overheidsinmenging was voor de katoenindustrie aanvaardbaar omdat het merendeel de arbeiders vrouwen en kinderen waren. In feite was die wetgeving uitsluitend voor hen bedoeld, maar door de aard van het werk controleerde ze ook de arbeidsomstandigheden van de mannelijke arbeiders.

Tenslotte weerspiegelt de welvaart natuurlijk ook het succes van de branche zélf. Het Lancashi-

Kaart van de katoensteden van Lancashire. (verzameling auteur)

Vrouwenarbeid stond toen immers in sterk contrast met de 19de eeuwse visie waarin de plaats van de vrouw aan de haard was. Er werd vooral aandacht besteed aan de grote mortaliteit onder kinderen waarbij gesuggereerd werd dat de arbeid van de gehuwde vrouw daar een rechtstreekse aanleiding toe was. Deze kritiek werd echter nooit door statistieken hard gemaakt.

re katoen domineerde de wereldmarkt. In 1914 was de industrie in het centrum van 's werelds eerste industriële revolutie nog steeds dominant. Maar het verdere succes van Lancashire in 1914 was gebaseerd op twee fragiele factoren.

Ten eerste was de groeiende toegang van Lancashire tot de belangrijkste wereldmarkten ongebreidel door de protectiemaatregelen. Lancashires belangrijkste afzetmarkt was de plattelandsbevolking, en dan vooral in het Verre Oosten. Zolang deze markten open bleven, bleef Lancashire dominant, maar economisch nationalisme bepaalde de handel op lange termijn.

Ten tweede had Lancashire lang haar dominantie kunnen behouden door voortschrijdende technologische innovaties. Jammer genoeg had de streek tussen 1900 en 1914 niet of nauwelijks meer in de innovaties zoals in de ringspinnerij of de automatische getouwen geïnvesteerd. Het spinnen op de *mule* en het weven op traditionele *powerlooms* bleven dominant, maar de verbeteringen aan deze technologieën had rond 1900 zijn toppunt bereikt.

Tot 1914 kon de bekwaamheid van de Lancashire katoenbewerkers de concurrentie met de andere landen nog aan, maar wereldoorlog I bracht daar verandering in.

Deze oorlog vernietigde de welvaart van de Lancashire katoenindustrie én van haar werknemers. Een korte na-oorlogse *boom* werd in de twintiger jaren gevolgd door de economische crisis en teloorgang werd in deze periode afgesloten door de tweede wereldoorlog. Gedurende de periode 1919-1939 was de industrie gehalveerd, hoewel de produktie zelf slechts met een derde was teruggelopen. De grootste aanleiding voor deze ondergang was het economisch nationalisme en de beschermingsmaatregelen van de katoenproducenten op de eigen markt. Een belangrijke factor was de opmars van de Japanese competitie. Wat plaats vond in het Interbellum was een herstructurering van de wereldmarkt der katoenproduktie. In deze herschikking verloor Lancashire op een dramatische wijze het pleit, een proces dat nog moeilij-

ker werd gemaakt door de wereldcrisis van 1929-1932.

De gevolgen ervan voor de Lancashire katoennijverheid waren rampzalig. De werkgevers namen aan dat de hoge lonen, gecombineerd met de kortere werkdagen, de oorzaak van de problemen vormden.

Verminder het loon, dan dalen de prijzen, argumenteerde men, daardoor herovertuigt Lancashire binnen de kortste keren de markt die ze voordien heeft verloren.

In 1919 was de 48-urenweek ingesteld, en nu wensten de werkgevers daar terug vanaf te stappen. De bonden waren gelukkig sterk genoeg om enig weerwerk te verrichten, maar de lonen daalden wel in 1921, 1922, 1929 en 1932. In '21, '22 en '32 gebeurde dat slechts na hevige dispuuten. De arbeiders waren bitter gestemd omtrent de loonsdalingen, vooral omdat zij de werkgevers van wanbeleid gedurende de korte na-oorlogse opbloei verdachten.

In 1919 en 1920 werd de katoennijverheid gekapitaliseerd tegen de achtergrond van de na-oorlogse *boom* en winsten. Het gevolg hiervan was dat in de depressie van 1921 vele werkgevers zwaar bij de banken in schulden zaten omdat ze een groot deel van de kapitalisatie hadden gefinancierd met aangegane leningen. Ten dele kunnen hieruit de problemen in de twintiger jaren worden verklaard, maar in 1930 was het toch al duidelijk dat hier andere krachten op lange termijn aan het werk waren.

De industriële trachten de katoennijverheid nieuw leven in te blazen door de introductie van nieuwe werkorganisaties, vooral dan in de weverij waar bijvoorbeeld één arbeider voortaan op acht i.p.v. op vier getouwen moest werken. Daardoor zou niet minder dan 1/3 van de wevers tot werkloosheid worden gedoemd, terwijl toch al 40 % zonder werk liep. Dit voorstel stuitte dus op hevig verzet. Tot grote verbazing van tijdgenoten haalden de werknemers hun slag thuis, maar het volgend jaar, 1932, zal het loonconflict en de daaruit voortvloeiende nederlaag toch tot de introductie van het produceren op meerdere getouwen leiden. Binnen het jaar werd de idee al terug verlaten, grotendeels omdat het voor de werkgevers zelf onmogelijk was op het nieuwe systeem over te stappen.

Het Interbellum was een tragische periode voor de Lancashire katoenbewerkers, gekarakteriseerd door loonsverlagingen en gedeeltelijke werkloosheid.

De vakvereniging verloor haar eerste plaats in de Britse samenleving en de invloed op grote politieke gebeurtenissen verminderde sterk. De katoenarbeiders vormden niet langer meer één der welvarendste secties van de Britse werkende klasse maar werd, samen met de mijnwerkers in de steenkoolmijnen, der meest noodlijdende.

Area Textile Demonstration

AT NELSON, SATURDAY, AUGUST 6th, 1938.

"HOLIDAYS WITH PAY" "A MINIMUM WAGE"

Chairman: **MR. S. S. SILVERMAN, B.A., LL.B.**
(Member of Parliament for Nelson and Colne)

SPEAKERS:

MR. ANDREW NAESMITH, J.P. (See Amalgamated Weavers' Assoc.)

MR. GEORGE TOMLINSON, M.P. for Farworth

MR. STEPHEN SHAW, Parliamentary Candidate for Clitheroe

Final Instruction to all taking part.

To all Districts except Nelson. Members should acquire from their own Unions as to times of trains which will be sent at Nelson Station and visitors directed to the place of assembly.
Hail and Tea Tickets must be obtained from the member's own Association.
Please observe the instructions on the Tea Ticket regarding your time of sitting down and the number of your carriage.

To Members of Nelson District. Please make your way to Bradley in good time so that the procession may start promptly and so give as much time as possible for the meeting.
Regard this effort as having the first claim on your time and help to make an effective demand for **PAID HOLIDAYS AND A MINIMUM WAGE.**

Please Note: Time 2 p.m.
Place Bradley (Near Bath)

Route of Procession: Via Bankhouse Road, Hay Street, Leeds Road, Manchester Road, Victoria Street, Every Street, Carr Road to **FOOTBALL FIELD.**

THREE BANDS (Nelson, Colne & Lowerhouse Mills) will accompany the Procession.
SUITABLE BANNERS AND SLOGANS. COTTON WORKERS RALLY !!

For the Arrangements Committee - O. HARGREAVES, Hon. Secretary.

Oproep tot demonstratie en mars van de wevers doorheen de stad Nelson (nabij Bath) op 22 augustus 1936 voor het bekomen van het minimum-loon.
(verzameling auteur)

Spinzaal met de fier poserende spinners en hun hulpjes.
(verzameling auteur)

Een "spinnersteam": de mulespinner, zijn helper en de leerling.
(verzameling auteur)

